

11. 5. 2001

ID: 7112

Zakládající členové družstva

I když notářský zápis a stanovy bytového družstva rozlišují mezi „zakládajícími členy družstva“, za které považují osoby přítomné na ustavující schůzi družstva a členy, kteří se stali členy družstva od okamžiku jeho vzniku, ale nebyli na ustavující schůzi, z pohledu obchodního zákoníku jsou všichni členové, kterým přešlo členství rozdělením, zakládajícími členy družstva, neboť ve prospěch všech bylo družstvo založeno a všichni se stali jeho členy ke dni zápisu družstva do obchodního rejstříku.

I když notářský zápis a stanovy bytového družstva rozlišují mezi „zakládajícími členy družstva“, za které považují osoby přítomné na ustavující schůzi družstva a členy, kteří se stali členy družstva od okamžiku jeho vzniku, ale nebyli na ustavující schůzi, z pohledu obchodního zákoníku jsou všichni členové, kterým přešlo členství rozdělením, zakládajícími členy družstva, neboť ve prospěch všech bylo družstvo založeno a všichni se stali jeho členy ke dni zápisu družstva do obchodního rejstříku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.9.2000, sp. zn.29 Cdo 645/2000)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o neplatnost zrušení členství, o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 11. listopadu 1999, č.j. 7 Cmo 917/98-61, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. listopadu 1999, č.j. 7 Cmo 917/98-61 a rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 25. května 1998 č.j. 46 Cm 96/97-34 se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 25.5.1998 č.j. 46 Cm 96/97-34, kterým tento soud určil, že zrušení členství žalobkyně v žalovaném družstvu oznámené jí přípisem ze dne 20.1.1995 je neplatné a že rozhodnutí členské schůze žalovaného konané dne 18.12.1995, kterým žalovaný schvaluje postup představenstva ohledně vyloučení žalobkyně z družstva, je neplatné.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým zjištěním soudu prvního stupně i s jeho právními závěry. Uvedl, že podle ustanovení § 231 odst. 3 obch. zák. může být člen vyloučen z družstva, jestliže opětovně a přes výstrahu porušuje členské povinnosti, nebo z jiných důležitých důvodů uvedených ve stanovách. Institut zrušení členství v družstvu obchodní zákoník nezná. Již z tohoto důvodu je rozhodnutí představenstva žalovaného družstva „zmíněné v dopise ze dne 20.1.1995 pro rozpor se zákonem neplatné“. Totéž platí i pro usnesení členské schůze družstva konané dne 18.12.1995 v bodě týkajícím se žalobkyně. Navíc je usnesení členské schůze neplatné i pro neurčitost, „neboť v něm není konkretizováno, jaké rozhodnutí představenstva je schvalováno.“

Ani při posouzení podle ustanovení § 231 odst. 3 a 4 obch. zák. však postup žalovaného družstva vůči žalobkyni neobstojí, neboť nebyl dán důvod pro její vyloučení. Bylo jí vytýkáno jednak, že včas

nezaplatila základní členský vklad, jednak, že po dobu delší než tři měsíce nezaplatila nájemné. U prvního skutku žalobkyně popřela, že jí byla dána výstraha a žalované družstvo to nijak neprokázalo. Druhý skutek pak se nestal. I kdyby nájemné bylo splatné předem vždy do patnáctého dne měsíce, nebyla žalobkyně ke dni 20.1.1995 v prodlení s placením nájemného po dobu delší než tři měsíce.

Přitom výtka žalovaného, že žaloba byla podána opožděně je neopodstatněná. V ustanovení § 231 odst. 4 obch. zák. není stanovena prekluzivní lhůta pro uplatnění práva u soudu. O naléhavém právním zájmu žalobkyně na určení neplatnosti rozhodnutí představenstva ze dne 20.1.1995 pak nelze mít pochyb, neboť její členství v družstvu se v důsledku tohoto rozhodnutí stalo nejistým. Podle odvolacího soudu nelze žalobkyni upřít právo pokračovat ve sporu přesto, že již členství v družstvu převedla na jinou osobu, neboť posouzení platnosti uvedeného převodu je závislé na rozhodnutí v projednávané věci.

Odvolací soud nevyhověl žádosti žalovaného na připuštění dovolání, neboť žalovaný neuvedl, pro jakou právní otázku se ho domáhá a odvolací soud neshledal důvody pro jeho připuštění.

Proti rozsudku odvolacího soudu podalo žalované družstvo, zastoupené advokátem, v otevřené lhůtě dovolání. Co do přípustnosti dovolání odkázalo na ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř.

Právní otázky, které činí napadené rozhodnutí rozhodnutím zásadního právního významu, konkretizovalo žalované družstvo takto:

- zda vyloučení člena družstva musí přísně formálně dodržet znění zákona, či zda úkon družstva, ve kterém jsou veškeré náležitosti pro vyloučení člena, byť je označen jako zrušení členství, je platný,
- zda nedoplnění části základního členského vkladu při přechodu členství do jiného družstva je porušením povinnosti člena družstva uhradit členský vklad,
- zda žalobu proti rozhodnutí členské schůze podle § 231 odst. 4 obch. zák. je možno podat kdykoli, či zda je lhůta k jejímu podání omezena lhůtou uvedenou v § 240 obch. zák. či jinou obecnou lhůtou,
- zda je dán naléhavý právní zájem na určení neplatnosti zrušení členství v družstvu, když se člen může domáhat žalobou na plnění vydání potvrzení o svém členství a o obsahu zápisu v seznamu členů družstva podle § 228 obch. zák.,
- zda je bývalý člen aktivně legitimován k vedení sporu o neplatnost usnesení členské schůze nebo o zrušení členství, když převedl své členství na jinou osobu.

K první právní otázce dovolatel uvedl, že postupoval při vyloučení žalobkyně z družstva formálně správně, pouze označil způsob ukončení členství jako „zrušení členství“ namísto „vyloučení z družstva“. Žalobkyně se následně obrátila na představenstvo přípisem, že nesouhlasí se zrušením členství a dalším přípisem požádala o nové přijetí za člena družstva. Podle názoru žalovaného je třeba vykládat všechny uvedené skutečnosti podle jejich obsahu, nikoli podle označení. Jestliže oba účastníci věděli, že se jedná o skončení členství v družstvu vyloučením, není možné nadřadit formální stránku věci nad hmotněprávní.

Ke druhé otázce dovolatel uvedl, že se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně ve věci povinnosti doplatit základní členský vklad podle stanov družstva, na které přešlo členství žalobce. V tomto případě se nejedná o doplacení vstupního vkladu, ale základního členského vkladu, který byl určen stanovami nového družstva. Těmito stanovami jsou vázáni všichni členové nového

družstva. Je pravdou, že žalobkyně byla členkou původního Lidového bytového družstva s členským vkladem 100,- Kč. Po zániku tohoto družstva rozdělením byla převedena jako členka do žalovaného družstva s tím, že podle čl. VII. odst. 4 stanov se členské vklady převádějí na nové družstvo a započítávají do základního členského vkladu. „Členský vklad však z původního družstva převeden nebyl. Pokud však má nové družstvo základní členský vklad vyšší, je každý člen povinen jej splatit,“ a to ve lhůtě určené stanovami, v případě, že stanovy neurčují lhůtu, do tří let od vzniku družstva. Protože žalobkyně splatnou část členského vkladu ve lhůtě nesplatila, a to ani po předchozí výzvě, měl žalobce právo ji z družstva vyloučit.

Ke lhůtě pro podání žaloby podle § 231 odst. 4 obch. zák. dovolatel uvedl, že obchodní zákoník vyčleňuje žalobu na neplatnost usnesení členské schůze z okruhu žalob podle § 242 obch. zák. jen proto, že tuto žalobu může podat pouze dotčený člen, nikoli již členové ostatní. Jde tedy v tom směru o speciální ustanovení a není-li v tomto ustanovení lhůta pro podání žaloby, uplatní se lhůta stanovená v § 242 obch. zák.

Nedostatek naléhavého právního zájmu na určení spatřuje žalovaný v tom, že požadovaný výrok rozsudku ještě nic neuvádí o tom, zda je žalobkyně nadále členkou družstva. Podle názoru žalovaného se měla žalobkyně domáhat - měla-li za to, že rozhodnutí družstva nebylo možno napadnout žalobou podle § 234 odst. 3 obch. zák.- vydání potvrzení o obsahu zápisu v seznamu členů podle § 228 obch. zák.

K nedostatku aktivní legitimace žalobkyně dovolatel uvedl, že smlouvou o převodu členských práv přešla tato legitimace na nabyvatele těchto práv, když rozsudek v projednávané věci je závazný pouze pro její účastníky.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že v řízení bylo prokázáno, že žalované družstvo zrušilo její členství, aniž jí dalo výstrahu, a že toto zrušení opřelo o nepravdivá tvrzení. Ke lhůtě pro podání žaloby podle § 231 odst. 4 obch. zák. uvedla, že členská schůze nerozhodovala podle tohoto ustanovení o vyloučení člena, takže tato otázka není v projednávané věci relevantní a pro použití ustanovení § 242 obch. zák. pak navíc chybí možnost určit počátek běhu tam stanovené lhůty. K otázce naléhavého právního zájmu uvedla, že žaloba, kterou měla podle žalovaného podat, by nevedla ke změně jejího právního postavení. A co do své aktivní legitimace odkázala na to, že její trvání vyplývá ze samotného ustanovení § 231 odst. 4 obch. zák. a dále poukazuje na čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2, když dovolací soud dovodil, že část předestřených právních otázek (jak dále uvedeno) je otázkami zásadního právního významu.

K první formulované právní otázce je třeba uvést, že závěr soudu o tom, že rozhodlo-li představenstvo o „zrušení členství žalobkyně v žalovaném družstvu“ nemůže jít o rozhodnutí o vyloučení člena, je nesprávný. Projevy vůle posuzované soudem je třeba vykládat podle jejich obsahu, nikoli podle označení, které pro konkrétní projev účastníci použili. Jestliže tedy představenstvo družstva označí projev vůle směřující k ukončení účasti člena v družstvu jako zrušení členství a obchodní zákoník neupravuje ukončení členství v družstvu zrušením a tedy ani nestanoví jeho podmínky, bylo povinností soudu zkoumat, zda uvedený projev vůle neodpovídá některému ze

zákonem stanovených způsobů ukončení členství. Jestliže pak uvedený projev co do postupu při jeho přijímání i co do obsahu odpovídá ukončení členství vyloučením, měl jej soud jako takový posoudit. Jestliže soudy obou stupňů uzavřely, že projev vůle je třeba posuzovat pouze podle jeho označení, je jejich právní posouzení věci v tomto rozsahu nesprávné.

Na základě tohoto závěru je pak třeba přistupovat k rozhodování ve věci. Jestliže se žalobkyně domáhala určení neplatnosti rozhodnutí představenstva žalovaného, které jí bylo oznámeno přípisem ze dne 2.1.1995, kterým bylo zrušeno její členství a určení neplatnosti usnesení členské schůze konané dne 18.12.1995, kterým se schvaloval uvedený postup představenstva, měl soud (na základě závěru vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13.1.1991, sp. zn. Odon 101/97, který je přinejmenším odvolacímu soudu znám) uzavřít, že soud není oprávněn přezkoumávat platnost usnesení členské schůze mimo řízení podle § 231 odst. 4, popřípadě § 242 obch. zák., jinak než v rejstříkovém řízení o povolení zápisu skutečnosti vyplývající z usnesení valné hromady do obchodního rejstříku (což v projednávané věci nepřipadalo v úvahu) a tedy ani platnost rozhodnutí představenstva, které členská schůze svým rozhodnutím schválila. Následně pak měl vyjasnit podle ustanovení § 43 o.s.ř., k zaujetí názoru podle ustanovení § 41 odst. 2 o.s.ř., zda žaloba směřuje k rozhodnutí soudu podle § 231 odst. 4 obch. zák., anebo zda se žalobkyně domáhá určení podle § 80 písm. c) o.s.ř. - v takovém případě by však musel žalobu, jak vyplývá ze shora uvedeného, zamítnout.

Co se týče porušení povinnosti splatit včas základní členský vklad, soud prvního stupně k tomu uvedl, že ze stanov žalovaného družstva a z notářského zápisu osvědčujícího založení družstva (dále jen „notářský zápis“) zjistil, že výše základního členského vkladu je 3.850,- Kč že na základní členský vklad se započítává členský vklad z Bytového družstva P. a že zakládající členové družstva jsou povinni splatit část tohoto vkladu ve výši 1.925,- Kč (vstupní vklad) do 15 dnů od konání ustavující schůze družstva a členové, kteří přecházejí z Bytového družstva P., jsou povinni splatit vstupní vklad do jednoho měsíce od vstupu do družstva.

Dále pak soud prvního stupně z výpovědi předsedy žalovaného družstva zjistil, že žalobkyni, která nebyla zakládající členkou družstva, družstvo vyzvalo k zaplacení členského vkladu, ta jej však ve výši určené ve stanovách nezaplatila. Je sice pravda, uvádí se v odůvodnění rozhodnutí, že se dostavila dcera žalobkyně a chtěla tuto částku zaplatit, předseda však platbu nepřijal, neboť nemá na starost finanční záležitosti družstva a navíc částka byla neúplná, neboť zakládající členové družstva měli za povinnost zaplatit i náklady vynaložené na advokáta a notáře.

Soud prvního stupně dovedl (a odvolací soud se s ním ztotožnil), že žalovaná nebyla zakládající členkou družstva, ale že jí členství přešlo v důsledku rozdělení. Proto neměla povinnost zaplatit členský ani vstupní vklad, k němuž se zavázali zakládající členové žalovaného a neměla ani žádnou uhrazovací povinnost k nákladům vzniklým při založení žalovaného družstva. Stanovy žalovaného družstva v části, která se týká povinnosti jiných než zakládajících členů družstva, zaplatit členský (vstupní) vklad, považuje soud prvního stupně za neplatné. S tímto závěrem se ztotožnil i odvolací soud.

K tomu dovolací soud uzavřel, že i když notářský zápis a stanovy družstva rozlišují mezi „zakládajícími členy družstva“, za které považují osoby přítomné na ustavující schůzi družstva a členy, kteří se stali členy družstva od okamžiku jeho vzniku, ale nebyli na ustavující schůzi, z pohledu obchodního zákoníku jsou všichni členové, kterým přešlo členství rozdělením, zakládajícími členy

družstva, neboť ve prospěch všech bylo družstvo založeno a všichni se stali jeho členy ke dni zápisu družstva do obchodního rejstříku. Jestliže uvedené dokumenty rozlišují mezi oběma uvedeným skupinami členů, činí to jen potud, že diferencují - naprosto logicky - lhůtu, ve které se jejich vstupní vklad stává splatným. Není totiž možné tuto lhůtu počítat pro osoby, které se nezúčastnily ustavující schůze ode dne jejího konání, když o jejím konání, respektive o závěrech z ní vzniklých, se dozvěděly až později.

Pokud pak stanovy určují povinnost všem členům, kteří se stali členy ke dni vzniku družstva, stanovit v určené lhůtě vstupní vklad, jsou tímto určením vázáni všichni členové družstva, tedy i ti, kteří se jejich přijímání nezúčastnili. To platí i pro úhradu nákladů spojených se založením družstva - lze-li ze stanov dovodit závazek zakládajících členů, tedy členů kteří byli členy od vzniku družstva, k úhradě těchto nákladů. Takový závazek je logickým důsledkem toho, že založení družstva směřovalo ke prospěch všech přecházejících členů družstva. Zda tomu tak v projednávané věci bylo, nemohl Nejvyšší soud uzavřít, když soud prvního stupně ani soud odvolací v tom směru potřebná skutková zjištění neprovedly.

V úvahu však je třeba vzít - při novém rozhodování ve věci - i to, že sám předseda družstva - podle své výpovědi - zmařil přinejmenším zaplacení vstupního členského vkladu žalobkyně, když odmítl nabízený vstupní vklad převzít. Nebyl-li ve stanovách určen způsob zaplacení vkladu, je člen statutárního orgánu oprávněný jednat jménem družstva, povinen řádně nabídnuté plnění převzít, a to i jde-li jen o částečné plnění, nevyplývá-li ze zákona, že oprávněný může částečné plnění odmítnout.

Ke lhůtě pro podání žaloby podle § 231 odst. 4 obch. zák. odkazuje Nejvyšší soud na své rozhodnutí ze dne 14.3.2000 sp. zn. 32 Cdo 2230/99, ve kterém dovodil, že tato lhůta je lhůtou promlčecí.

Pokud jde o naléhavý právní zájem na požadovaném určení, není řešení této právní otázky v projednávané věci relevantní, když Nejvyšší soud jak uvedeno shora dovodil, že o požadovaném určení nemůže soud v řízení podle § 80 písm. c) o.s.ř. rozhodovat.

Co do otázky aktivní legitimace žalobkyně poté, co převedla členská práva, o jejichž „určení“ se rozhoduje, nelze než uzavřít, že v řízení podle § 231 odst. 4 obch. zák. je taková legitimace dána, neboť důsledkem rozhodnutí soudu je i to, zda smlouva o převodu členských práv byla uzavřena platně - jestliže skončilo členství žalobkyně v žalovaném družstvu před uzavřením této smlouvy, nemohlo dojít k přechodu aktivní legitimace na nabyvatele členských práv, jak tvrdí žalovaný.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázek, na nichž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.), rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním ze stejných důvodů i rozsudek soudu prvního stupně podle § 243b odst. 1, části věty za středníkem a odst. 2, věty druhé, o.s.ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Další články:

- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)